

PRZEMOC

**ze strony najbliższych
w doświadczeniach
życiowych uchodźczyń**

Witold Klaus

PRZEMOC

**ze strony najbliższych
w doświadczeniach
życiowych uchodźczyń**

Analiza kryminologiczna

Wydawnictwo Naukowe
SCHOLAR

Warszawa 2017

Recenzenci:

prof. dr hab. *Eleonora Zielińska*

dr hab. prof. INP PAN *Anna Kossowska*

Redaktor prowadzący:

Anna Raciborska

Redakcja:

Elżbieta Morawska

Korekta:

Hanna Sobolewska

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Na okładce wykorzystano zdjęcie Konstantina Aksenova © Fotolia/109339726

Copyright © 2017 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

Wydanie publikacji zostało dofinansowane ze środków projektu „SIC – Modułowy wielozadaniowy System Identyfikacji Cudzoziemców wraz z modułem analizy ryzyka ofiar przestępstwa handlu ludźmi” (DOBR-BIO4/055/13127/2013), finansowanego ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

ISBN 978-83-7383-854-3

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa
tel./faks 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, Marki k. Warszawy

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Słowo wstępne	11
Rozdział 1	
O potrzebie i metodzie prowadzenia badań nad przemocą wobec migrantek w Polsce	13
1. Migracje na świecie i Polska jako kraj imigracji	14
2. Hipotezy badawcze i metodologia przeprowadzonych badań	22
3. Używana terminologia oraz słowniczek najważniejszych pojęć	31
Rozdział 2	
Formy i rodzaje przemocy w ujęciu kryminologicznym i prawnym	36
1. Pojęcie przemocy w kryminologii	39
2. Definiowanie przemocy wobec kobiet	46
3. Specyficzne rozumienie „honoru” jako źródło przemocy wobec kobiet	51
4. Rozumienie pojęcia „przemoc” w polskim prawie karnym	55
5. Pojęcia „przemoc w rodzinie” oraz „znęcanie się” w polskim prawie	57
Rozdział 3	
Migrantki doświadczające przemocy ze strony swoich partnerów (na przykładzie relacji kobiet z Czeczenii)	65
1. Przemoc w rodzinach migranckich	68
2. Przemoc wobec migrantek ze strony ich partnerów w Polsce – skala zjawiska	71
3. Formy przemocy domowej występujące w środowisku migrantów przymusowych	79
3.1. Przemoc fizyczna i seksualna	80
3.2. Przemoc psychiczna	82
3.3. Przemoc ekonomiczna	84
3.4. Inne formy przemocy	87
Rozdział 4	
Przyczyny występowania przemocy domowej wśród migrantów	94
1. Pozycja kobiety w społeczeństwie czeczeńskim	96
2. Społeczno-ekonomiczne i kulturowe uwarunkowania migracji a przemoc w rodzinie	102

Rozdział 5	
„Honorowe” zabójstwa kobiet	115
1. Zagrożenie kobiet przestępstwami „honorowymi” w różnych kulturach ...	117
2. Zgwałcenie jako przyczyna „honorowego” zabójstwa kobiet	125
3. Inne przyczyny zabójstw „honorowych”	132
4. Wykonanie zabójstwa „honorowego”	137

Rozdział 6	
Inne formy przemocy wobec kobiet wynikające z norm zwyczajowych	140
1. Aranżowanie małżeństw i małżeństwa z małoletnimi	141
2. O celowości penalizacji zjawiska zmuszania do małżeństwa	146
3. Wielożeństwo i pozycja kobiety samotnej	155

Rozdział 7	
System ochrony kobiet przed przemocą w polskim prawie i praktyce	161
1. Ochrona kobiet przed przemocą w polskim prawie	162
1.1. Prawna ochrona pokrzywdzonych ze strony organów państwa i izolacja sprawcy od pokrzywdzonej	162
1.2. Zespoły interdyscyplinarne i inne formy wsparcia pokrzywdzonych ...	170
2. Ochrona kobiet doświadczających przemocy ze strony partnerów w Polsce – ocena działania funkcjonującego systemu	177
2.1. Społeczny odbiór problemu przemocy w rodzinie	178
2.2. Działania interwencyjne	183
2.3. Ocena pracy służb zapewniających pomoc lub ochronę osobom pokrzywdzonym przemocą	188
2.4. Zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcia kobietom dotkniętym przemocą	194

Rozdział 8	
Funkcjonowanie instrumentów ochrony i wsparcia przed przemocą skierowanych do migrantek	202
1. Lokalne zespoły współdziałania i inne formy wsparcia migrantek doświadczających przemocy	204
2. Wsparcie ze strony innych podmiotów – organizacje pozarządowe, psychologowie i ośrodki interwencji kryzysowej	210
3. Ochrona ze strony Policji	214
4. Nadawanie ochrony międzynarodowej z powodu występowania przemocy domowej	220
5. Dobre praktyki wybranych krajów w zakresie ochrony i wsparcia kobiet doświadczających przemocy	224

Rozdział 9

Przyczyny niezgłaszania przez migrantki przypadków przemocy instytucjom publicznym	234
1. Niezgłaszanie przestępstw organom ścigania jako problem społeczny	234
2. Kulturowe uwarunkowania niezgłaszania przemocy przez cudzoziemki i uwikłanie w cykl przemocy	239
3. Strukturalne przyczyny niezgłaszania przemocy przez migrantki	251

Rozdział 10

Cechy skutecznego systemu wsparcia dla migrantek doświadczających przemocy	260
1. Jak pomagać? Podstawowe zasady budowania systemu wsparcia dla migrantek	261
2. Zasada indywidualizacji i pełnego poszanowania wyborów osób pokrzywdzonych	264
3. Zapewnienie schronienia i niezależności ekonomicznej	270
4. Inne konieczne formy wsparcia	273
5. Rola statusu pobytowego w ochronie kobiet	278
6. Programy prewencyjne dla mężczyzn i reakcja wobec sprawców przemocy	282
7. Wzmocnienie kobiet i rola społeczności w tym procesie	287
8. W kierunku zmiany kultury, mentalności czy zachowań?	292

Rozdział 11

Multikulturalizm a prawa kobiet	298
--	-----

Bibliografia	310
---------------------------	-----

Indeks nazwisk	335
-----------------------------	-----